

ਨਾਮਾਂਕ

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--

No. of Questions – 12

No. of Printed Pages – 7

SS-25-Punjabi Sah.

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (PUNJABI SAHITYA)

उच्च माध्यमिक परीक्षा, 2020

Time : 3¼ Hours

Maximum Marks : 80

ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਹਦਾਇਤਾਂ :

- (1) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੇ ।
- (2) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (3) ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੀ ਉੱਤਰ-ਪੁਸਤਿਕਾ 'ਤੇ ਹੀ ਲਿਖੋ ।
- (4) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

SS-25-Punjabi Sah.

[Turn over

1. ਚੰਗਾ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਚੰਗਾ ਦਿਲ ਅਰੋਗ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਢਿੱਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਹੀ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰਨ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੀਰ, ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਮਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ । ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਖੇਡਾਂ, ਨਿਰਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਵਾਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਕੁਰਬਾਨੀ, ਜ਼ਬਤ ਤੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਦੇ ਗੁਣ ਖਿਡਾਰੀ ਵਿੱਚ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਖੇਡਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੰਦਰ ਟਾਕਰੇ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸਾਹਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮਸੀਬਤਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਡਟ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਖੇਡਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਸਿਖਾਂਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਨਿਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੀ ।

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$

- (ੳ) ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖੋ ।
 (ਅ) ‘ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ’ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
 (ੲ) ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
 (ਸ) ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸ ਉੱਪਰ ਫ਼ਤਹਿ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?
 (ਹ) ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਲਿਖੋ :

ਅਰੋਗ, ਆਚਰਣ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਫ਼ਤਹਿ

2. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲੇਖ ਉਸਾਰੀ ਕਰੋ -

8

- (ੳ) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ
 (ਅ) ਅੱਖੀ ਡਿੱਠਾ ਮੇਲਾ
 (ੲ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
 (ਸ) ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ

3. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਕਹਾਣੀ-ਰਚਨਾ ਕਰੋ - 4
- (1) ਬੇਈਮਾਨ ਦੋਸ਼ੀ
  - (2) ਨੇਕੀ ਦਾ ਫਲ
  - (3) ਸੁਆਰਥੀ ਮਿੱਤਰ
  - (4) ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਫਲ
4. (ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਖਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਅਖਾਣਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ : 2
- (i) ਉੱਦਮ ਅੱਗੇ ਲੱਛਮੀ, ਪੱਖੇ ਅੱਗੇ ਪੈਣ
  - (ii) ਇੱਕ ਅਨਾਰ, ਸੌ ਬਿਮਾਰ
  - (iii) ਸੌ ਸੁਨਿਆਰ ਦੀ ਇੱਕ ਲੁਹਾਰ ਦੀ
  - (iv) ਕੋਹ ਨਾ ਚੱਲੀ, ਬਾਬਾ ਤਿਹਾਈ
- (ਅ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸ ਦੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ : 2
- (i) ਉੱਖਲੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦੇਣਾ
  - (ii) ਆਢਾ ਲਾਉਣਾ
  - (iii) ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਉਣੀ
  - (iv) ਸਾਖੀ ਭਰਨੀ
- (ੲ) ਵਿਸ਼ਰਾਮ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ : 3
- (i) ਲਾਹਨਤ ਲੱਖ ਲਾਹਨਤ
  - (ii) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ ਸੁਅਰ ਉਸੁ ਗਾਇ
  - (iii) ਅਮਨ ਆਈ ਏ ਔਸ ਅਫਸਰ ਹੈ

5. ਵਾਕ-ਬੋਧ -

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 6$$

- (i) ਅਧਿਆਪਕ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ । (ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਕਰਤਾ' ਚੁਣੋ)
- (ii) ਬੁਲਬੁਲ ਦਰੱਖਤ ਉੱਪਰ ਬੈਠੀ ਹੈ । (ਵਾਕ ਵਿੱਚ 'ਕਿਰਿਆ' ਚੁਣੋ)
- (iii) ਕੁਲਦੀਪ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ । (ਬਣਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਕ ਦੀ 'ਕਿਸਮ' ਦੱਸੋ)
- (iv) ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ । (ਕਾਰਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਕ ਦੀ 'ਕਿਸਮ' ਦੱਸੋ)
- (v) ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਨ । (ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਚੁਣੋ)
- (vi) ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਲਿਆ ਹੈ । (ਵਾਕ ਵਿੱਚ ਵਿਧੇਅ ਚੁਣੋ)

6. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕਾਵਿ ਬੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ ।

$$2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} + 2\frac{1}{2} = 10$$

(ੳ) ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਸੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰਿਹੋ ਕੰਗਾਲ,
ਬਰਤਕ ਕਿੱਧਰ ਉੱਡਦੀ, ਇਸ ਦੀ ਕਰ ਪੜਤਾਲ ।
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਜੱਟ ਹੀ, ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਲਾ ਮਾਲ,
ਸੁਣ ਲੈ । ਤੇਰੇ ਢਿੱਡ 'ਚੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਕਾਲ ।

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖੋ ।
- (ii) ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ।
- (iii) ਕੰਗਾਲ ਕੌਣ ਹੈ ? ਤੇ ਕਿਉਂ ?
- (iv) ਅੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ -

ਰੰਗ, ਕੰਗਾਲ, ਬਰਤਕ, ਪੜਤਾਲ, ਮਾਲਾ ਮਾਲ

(ਅ) ਪਰ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਪੁਸਤਕ ਢੇਰ ਕੁੜੇ,
 ਮੇਰਾ ਵਧਦਾ ਜਾਏ ਹਨੇਰ ਕੁੜੇ ।
 ਕੁਝ ਅਜ਼ਬ ਇਲਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੱਦਾਂ ਨੇ,
 ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕਿਉਂ, ਕੀ ਕਿੱਦਾਂ ਨੇ ।
 ਮੈਂ ਨਿਸਚੇ ਬਾਝੋਂ ਭਟਕ ਰਿਹਾ,
 ਜੰਨਤ ਦੋਜ਼ਖ ਵਿੱਚ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ।
 ਗੱਲ ਸੁਣ ਜਾ ਭਟਕੇ ਰਾਹੀ ਦੀ,
 ਇੱਕ ਚਿਣਗ ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਚਾਹੀਦੀ ।

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਆਨ ਕਰੋ ।
- (ii) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਬੰਦ ਦਾ ਸਰਲ-ਅਰਥ ਲਿਖੋ ।
- (iii) ਕੌਣ ਭਟਕ-ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਤੇ ਕਿਉਂ ?
- (iv) ਅੱਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ :
 ਹਨੇਰ, ਇਲਮ, ਨਿਸਚਾ, ਜੰਨਤ, ਦੋਜ਼ਖ ।

7. (ੳ) 'ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

6

ਜਾਂ

'ਖੜ੍ਹਾ ਸਾਈਕਲ' ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ ਬਿਆਨ ਕਰੋ ।

(ਅ) 'ਬਿਰਛ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ' ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਲਿਖੋ ।

4

ਜਾਂ

'ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਹੜੀਆਂ' ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ?

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ –

1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5

(ੳ) ‘ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਨੈ ?’ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ।

(ਅ) ਭੂਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨਾਲ ਗਈ ਸੀ ?

(ੲ) ‘ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਮਾਂ’ ਕਹਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ?

(ਸ) ਕੇਲੂ ਕੁੰਢੇ ਲਈ ਕੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ?

(ਹ) ਮਦਨ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

(ਕ) ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਚਨੋ ਮਾਂ ਦਾ ਇੱਕਠ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ?

(ਖ) ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿੱਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਸੀ ?

(ਗ) ‘ਗੁੱਡ ਡੀਅਲ’ ਕਹਾਣੀ ਕਿਸ ਪਾਤਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ? ਉਸ ਮੁੱਖ-ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ।

9. ‘ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਵਾਰ’ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

5

ਜਾਂ

‘ਆਡੂ ਖੋਜੀ’ ਦੀ ਪਾਤਰ-ਉਸਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

10. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤ-ਰੂਪ ਦਾ ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ :

6

(i) ਨਾਟਕ

(ii) ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ

(iii) ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ

11. ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਜਾਂ ਹਾਸ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਦਾਹਰਨ ਲਿਖੋ । 2
12. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੋ : 7
- (ੳ) ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
- (ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
- (ੲ) ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ – ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
-

DO NOT WRITE ANYTHING HERE